

ที่มาของสภาพปัญหา

ในสภาวะการณ์ของโลกปัจจุบัน จะเห็นว่า มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วมาก ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงในวิถีการดำเนินชีวิต การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงค่านิยมความเชื่อ ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงอันหลังนี้ถือว่าเป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างอื่นตามมาแทบทั้งสิ้น และปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของหลายประเทศในโลกที่เกิดขึ้นแล้ว และที่กำลังจะปรับเปลี่ยนเป็นการเปลี่ยนแปลงที่บางครั้งแทบจะพลิกประวัติศาสตร์ของโลกเลยทีเดียว เช่น การสิ้นสุดของลัทธิการปกครองในระบบสังคมนิยมของประเทศรัสเซีย อันส่งผลต่อการสิ้นสุดของสงครามเย็นด้วย หรือแม้กระทั่งการรวมตัวของกลุ่มประเทศยุโรปเพื่อเตรียมเป็นสหภาพยุโรป อันมีนโยบายทางการเมืองและเศรษฐกิจเดียวกัน และยังมีอีกหลายเหตุการณ์น่าสนใจที่เกิดขึ้น อันเป็นสิ่งยืนยันต่อสภาวะการเปลี่ยนแปลงของโลกที่วุ่นวายนี้ ผู้รู้และนักวิเคราะห์หรือผู้ที่สนใจต่อการเปลี่ยนแปลงหลายท่านไม่ว่าจะทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศต่างให้ทัศนะว่า ปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองไม่ว่าจะเป็นแนวทฤษฎี ประชาธิปไตย วิถีการปฏิบัติในทางการเมือง ได้แก่ กระแสโลกาภิวัตน์ (globalization) อันเกิดจากการปฏิวัติเทคโนโลยีที่ทันสมัย ส่งผลให้การรับรู้ข่าวสารและความเป็นไปของโลกเกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว มนุษย์เกิดการเปรียบเทียบ และด้วยความชาญฉลาดของมนุษย์ จึงทำให้มนุษย์ยอมที่จะทราบคิดว่า สิ่งใดเป็นสิ่งที่ทำให้ชีวิตของเขาไปสู่สิ่งที่ดีกว่า วิธีการบางอย่างบางประเทศไม่จำเป็นต้องใช้ระยะเวลาทดลองเพื่อทราบผล แต่ได้เห็นผลที่เกิดขึ้นจากหลายประเทศที่ได้นำวิธีการเดียวกันไปใช้แล้วก็ทำให้ได้ข้อสรุปได้ การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่กำลังเกิดขึ้นนี้ คงไม่มีใครปฏิเสธว่า ระบบการการเมืองการปกครองกำลังจะปรับเปลี่ยนไปสู่การปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีประชาชนเป็นเจ้าของประเทศอย่างแท้จริง ผู้นำหรือผู้บริหารประเทศจะต้องตัดสินใจหรือบริหารประเทศให้เป็นไปตามเจตจำนงหรือความต้องการของประชาชนในประเทศ ผู้นำคนใดไม่ปฏิบัติตามหลักนี้ก็ไม่สามารถจะอยู่ในตำแหน่งเช่นนี้ได้ยาวนานนัก จนบางคนถึงเอาชีวิตไม่รอด ลัทธิประชาธิปไตยที่เกิดขึ้นนี้ยังได้เน้นถึงสิทธิเสรีภาพของมนุษย์อย่างจริงจัง ซึ่งส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอีกด้วย ปัจจุบันประเทศใดก็แล้วแต่ที่ไม่ได้มีการปกครองในระบบนี้มักจะเสียเปรียบในเชิงเศรษฐกิจและการค้าอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะจะถูกกีดกันจากนานาประเทศไม่ได้ร่วมวงไพบูลย์ด้วย จากการศึกษาเพิ่มเติมจึงทราบว่า แท้ที่จริงแล้วหลักปรัชญาทางการเมืองเช่นนี้ มิได้เพิ่ง

เกิดขึ้นมาในสถานการณ์ปัจจุบัน ในอดีตได้มีนักปรัชญาทางการเมืองหลายท่านที่ได้เคยคิดมาแล้ว ยิ่งได้พิจารณาถึงวิชาปรัชญาการเมืองทำให้ทราบชัดเจนไปอีกว่า ความพยายามที่จะค้นหาวิธีการหรือรูปแบบในการปกครองมนุษย์เป็นความพยายามของมนุษย์มาโดยตลอดตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ในปัจจุบัน บทสะท้อนที่ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนต่อความพยายามนี้ได้แก่ การพยายามที่จะปฏิรูปการเมือง (political reform) ในหลายๆ ประเทศ ที่ใกล้ตัวที่สุดก็เห็นจะเป็นประเทศของเราเอง ที่ความพยายามเพิ่งจะสัมฤทธิ์ผลและสามารถกล่าวได้ว่า ความสำเร็จนี้เกิดจากการเรียกร้องของประชาชนด้วยกัน เรามีการร่างรัฐธรรมนูญอันเป็นกติกาหลักสำหรับระบบการเมือง การปกครองฉบับใหม่ และเป็นครั้งแรกที่รัฐธรรมนูญฉบับใหม่นี้ ได้รับฟังความคิดเห็นของประชาชนเพื่อนำมาใช้ในการร่างมากที่สุด ซึ่งฉบับที่แล้วๆ มาทราบกันดีอยู่แล้วว่า ส่วนใหญ่มักจะเขียนโดยกลุ่มคณะปฏิวัติซึ่งไม่เคยรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเลย

จากการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่นำไปสู่เป้าหมายว่า การเมืองและการบริหารประเทศต้องเป็นไปตามเจตจำนงของประชาชน และถูกควบคุมโดยประชาชน (popular control) ซึ่งได้กล่าวไปข้างต้นแล้วว่ามีได้เพียงเพิ่งจะเกิดขึ้น แต่ได้เกิดขึ้นนานมาแล้วนั้น ทำให้เกิดความสนใจที่จะกลับไปศึกษาถึงปรัชญาที่ว่า ในอดีตนักปรัชญาท่านใดเป็นคนต้นคิด คิดได้อย่างไร อะไรทำให้เขาได้คิดแนวปรัชญาการเมืองนี้ขึ้นมาได้ และที่สำคัญแนวปรัชญาของเขาในสมัยที่เขาคิดนั้นนำมาใช้ได้ในปัจจุบันหรือมีความเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้นในปัจจุบันหรือไม่ ความสนใจของข้าพเจ้ามาสะดุดอยู่ที่นักปรัชญาชาวฝรั่งเศสท่านหนึ่ง ซึ่งมีนามว่า จัง จาก รุสโซ (Jean Jacques Rousseau) เป็นนักปรัชญาในยุคศตวรรษที่ 18 เหตุที่ทำให้เกิดความสนใจต่อนักปรัชญาท่านนี้ ก็เห็นจะเป็นชื่อเสียงที่ท่านได้ชื่อว่าเป็น “ผู้นำเรื่องอำนาจอธิปไตยเพื่อปวงชน”¹ หลายคนกล่าวว่า แนวปรัชญาทางการเมืองของท่านผู้นี้ไม่มีวันตาย และทันสมัยอยู่ตลอดเวลา หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือเป็นอมตะ เป็นปรัชญาที่ได้เน้นถึงเจตจำนงของประชาชนที่เป็นใหญ่ในแผ่นดิน และเป็นหลักที่ทำให้ผู้ปกครองและผู้บริหารประเทศต้องปฏิบัติตาม รุสโซทราบดีว่า ประชาชนแต่ละคนมีความต้องการหรือมีเจตจำนงแตกต่างกันไป เขาจึงได้บอกถึงวิธีการเพื่อให้ได้มาของเจตจำนงร่วม (general will) ซึ่งถือว่าเป็นเจตจำนงของทุกคนและใช้เป็นหลักในการบริหารประเทศ เขายังกล่าวย้ำอีกว่า เจตจำนงร่วมที่ได้มาด้วยวิธีการของเขานี้ไม่มีวันผิดพลาดและถูกต้องเสมอ เกี่ยวกับนักปรัชญาท่านนี้ยังทำให้คิดถึงคำว่า “สัญญาประชาคม” (Social Contract) ซึ่งเป็นหนังสือ

¹ David Rosenfeld , Rousseau's unanimous contract and the doctrine popular sovereignty, *History of political thought Vol.8.No.1* (Exeter England, 1987), p. 83

หรือคัมภีร์ที่รุสโซได้เขียนไว้ถึงวิธีการหรือแนวการปกครองในแนวความคิดของเขา โดยเชื่อกันว่าเป็นหนังสือเล่มหนึ่งที่เป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการปฏิวัติระบบการเมืองในประเทศฝรั่งเศส² อันเป็นการปฏิวัติที่ส่งผลกระทบไปทั่วยุโรปและเป็นแม่แบบของการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงระบอบการเมืองทั่วโลก จนมีคำกล่าวว่าการปฏิวัติครั้งนี้เป็นมารดาของการปฏิวัติ เป็นมหาปฏิวัติใหญ่ครั้งที่ 1 ของสังคมโลก เป็นพัฒนาการขั้นสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตยสมัยใหม่ที่ดำรงอยู่ในประเทศประชาธิปไตยทั่วโลก โดยเฉพาะในเชิงทฤษฎีการเมืองเป็นต้นแบบและกรณีศึกษาถึงกระบวนการรังสรรค์การปกครองระบอบประชาธิปไตยที่พลิกผัน

ที่กล่าวมานี้ เป็นปัจจัยหลักปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ข้าพเจ้าสนใจต่อแนวความคิดของนักปรัชญาท่านนี้ แม้ว่าท่านจะเป็นที่ยอมรับของนักคิดและนักวิชาการหลายท่านทั่วไปมาหลายศตวรรษแต่สำหรับตัวผู้เขียนเองกลับเห็นว่า เจตน์จำนงร่วม (general will) อันเป็นหลักสำคัญของปรัชญานี้ ไม่สามารถที่จะทำให้เกิดขึ้นจริงได้และเป็นเพียงอุดมคติเท่านั้น ผู้เขียนทราบดีว่า ตัวเองเป็นใครและกำลังไม่เห็นด้วยกับนักปรัชญาที่ยิ่งใหญ่และได้รับการยอมรับมาหลายศตวรรษ สิ่งนี้เองที่ทำให้ผู้เขียนเกิดปัญหาและเกิดความพยายามที่จะหาข้อสรุปและคำตอบให้กับปัญหานี้ จึงนำไปสู่สมมติฐานของผู้เขียนอันจะกล่าวต่อไป

ความมุ่งหมายในการศึกษา

จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในใจดังที่กล่าวไปแล้ว ทำให้มีความมุ่งมั่นที่จะศึกษาแนวปรัชญาการเมืองของ จัง จาก รุสโซ เป็นอย่างยิ่ง โดยมีความมุ่งหมายในการหาคำตอบว่า เจตน์จำนงร่วม (general will) ซึ่งเป็นปัจจัยหลักในแนวความคิดทางการเมืองของรุสโซ อันจะส่งผลให้การปกครองของเขาเป็นการปกครองโดยประชาชนที่สมบูรณ์นั้น มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติหรือไม่ หรือเป็นเพียงอุดมคติเท่านั้น

² ดู Robert Darnton , The Forbidden Best-Sellers of Pre-Revolutionary France,

(London:Fontana Press, 1997) p.18 จากการศึกษาของ Darnton พบว่า แม้จำนวนขายของหนังสือ Du Contrat Social ของ Rousseau จะมีจำนวนเพียง 1 เล่ม แต่ความคิดสำคัญในหนังสือเล่มนี้ถูกบรรจุในหนังสือชื่อ Emile ของเขาและเป็นหนังสือที่ขายได้ดีที่สุดในขณะนั้น

สมมติฐานของการศึกษา

เจตน์จำนงร่วม (general will) ในแนวความคิดทางการเมืองของ จัง จาก รุสโซ ที่ปรากฏในหนังสือสัญญาประชาคม (social contract) นั้น ไม่สามารถกระทำได้ในทางปฏิบัติ โดยเป็นเพียงอุดมคติเท่านั้น

ขอบเขตการศึกษา

การวิจัยในครั้งนี้มุ่งเน้นศึกษาแนวปรัชญาการเมืองของ จัง จาก รุสโซ โดยเฉพาะความหมายและแนวปฏิบัติที่แท้จริงของคำว่า "เจตน์จำนงร่วม" (general will) ในหนังสือสัญญาประชาคม (social contract)

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. ทำให้สามารถเข้าใจโดยละเอียดและถูกต้องในปรัชญาการเมืองของ จัง จาก รุสโซ ซึ่งเป็นนักปรัชญาที่มีบทบาทสำคัญในระบบการเมืองการปกครองในปัจจุบัน
2. ทำให้เข้าใจและทราบถึงบริบททางการเมืองในอดีต อันจะช่วยสร้างพัฒนาการทางความคิดเกี่ยวกับการเมืองและพฤติกรรมมนุษย์ได้มากยิ่งขึ้น
3. ทำให้รู้จักการอ่านอย่างมีเหตุผล รู้จักแยกแยะ มีความคิดเป็นลำดับขั้นตอน อันนำมาซึ่งการเข้าใจตัวบทมากขึ้น
4. เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษาวิชาปรัชญาการเมืองและความรู้ต่อผู้ที่สนใจต่อปรัชญาการเมืองทั่วไป
5. เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษาทางประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะประวัติศาสตร์ของประเทศฝรั่งเศส

วิธีการศึกษา

วิธีการวิจัยนอกจากจะใช้การศึกษาวิเคราะห์เชิงบริบท (contextual analysis) ซึ่งจะศึกษาถึงบริบททางประวัติศาสตร์ อันหมายถึงการศึกษาทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวข้องและเกิดขึ้นรอบตัวนักปรัชญาท่านนี้ ไม่ว่าจะเป็น เหตุการณ์สภาพแวดล้อมเงื่อนไขทางการเมือง สภาพสังคม เศรษฐกิจ สภาพครอบครัว และการศึกษาในขณะนั้น เพื่อให้ทราบถึงอิทธิพลสำคัญต่อการก่อตัวทางความคิด และเข้าใจความคิดที่แท้จริงของนักปรัชญาท่านนี้แล้ว ยังใช้วิธีการศึกษาแบบทฤษฎีการเมือง (political theory analysis) ประกอบด้วย เพื่อจะได้เข้าใจในความหมายของคำต่าง ๆ ที่นักปรัชญาท่านนี้ใช้ในผลงานของเขา โดยเฉพาะคำที่เป็นประเด็นหลักอันได้แก่ "เจตจำนงร่วม" (general will) ได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งวิธีการหลังนี้จะใช้การคิดวิเคราะห์ ตรวจสอบ และประเมินแนวปรัชญาอย่างละเอียดถี่ถ้วนเพื่อให้ได้มาซึ่งความหมายแท้จริงที่นักปรัชญาคิด

วิธีการนำเสนอ

บทที่ 1 บทนำ กล่าวถึงความเป็นมาสภาพปัญหา ความมุ่งหมายในการศึกษา สมมติฐานในการศึกษา ขอบเขตการศึกษา ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ และ วิธีการศึกษา

บทที่ 2 ระเบียบวิธีการตีความ บทนี้จะกล่าวถึงกรอบและแนวทางของการศึกษา วิธีการตีความตัวบทและบริบทอันนำมาซึ่งการวิเคราะห์แนวความคิดของจัน จาก รุสโซ

บทที่ 3 ภูมิหลังและสิ่งแวดล้อมของรุสโซ บทนี้จะกล่าวถึงประวัติพอสังเขปของรุสโซว่ามีความเป็นมาในชีวิตอย่างไรบ้าง รวมทั้งสภาพเหตุการณ์และเงื่อนไขทางการเมืองในระหว่างที่เขามีชีวิตอยู่ ทั้งนี้เพื่อทราบถึงบริบทต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อแนวความคิดทางการเมืองของเขา

บทที่ 4 วิเคราะห์แนวความคิดของรุสโซ บทนี้ จะนำเอาแนวความคิดทางการเมืองของรุสโซในผลงานเรื่องสัญญาประชาคม มาอธิบายและวิเคราะห์โดยละเอียดว่ามีแนวทางและรายละเอียดของแนวความคิดเป็นอย่างไร

บทที่ 5 เจตน์จำนงร่วมของรุสโซ บทนี้ ศึกษาถึงคำว่า เจตน์จำนงร่วม (general will) ซึ่งเป็นบรรทัดฐานหลักในแนวความคิดทางการเมืองของรุสโซว่า มีที่มาอย่างไร รุสโซกำหนดขึ้นมาเองหรือว่า ได้แนวความคิดมาจากใคร

บทที่ 6 บทสรุป และข้อเสนอแนะ เป็นการสรุปแนวความคิดทั้งหมดที่ได้จากการศึกษารวมทั้งข้อเสนอแนะที่เกิดขึ้นจากการศึกษา